

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 18 maj 1931 kl. 3,30 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 12, i anledning av väckt motion, II: 241, angående mera effektiva bestämmelser om avskrivning eller avlösning av landskylder och landgille m. fl. skattepålager.

I en inom riksdagens andra kammare väckt motion, nr 241, har herr *Karlsson* i Munkedal m. fl. hemställt, att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning på vad sätt landskyld och landgille samt andra jämförliga uråldriga skattepålager på effektivare sätt än nu sker måtte kunna avskrivas eller avlösas, och till riksdagen inkomma med förslag till åtgärder.

Motionen.

Vid frågans tidigare behandling i riksdagen hava endast landgille och landskyld varit beaktade. Med hänsyn härtill samt till det antal onera av andra slag, som ännu påvila jorden och vilkas avskaffande har synts utgöra ett helt komplex, som ej borde splittras, har andra kammaren vid sin senaste behandling av frågan (1921: motion II:1) avslagit hemställan från vederbörande utskott om åstadkommande av utredning att på lämpligaste sättet befria innehavare av jord, å vilken landskyld vilar, från denna såsom orättvis ansedda pålaga. I föreliggande motion åter avses visserligen i första hand alltjämt landskyld och landgille, men även andra jämförliga uråldriga skattepålager. Motionärernas mening har tydligen varit att få skatteväsendet, för såvitt rör förevarande område, underkastat en allmän revision ur enhetlighetens synpunkt i och för utrensning av de skatteformer, som numera ej rätt väl låta sig infoga i gällande system. Motionärerna vid årets riksdag hava därjämte, med hänsyn till den jämförelsevis ringa omfattning, vari vederbörande jordägare kunnat begagna sig av de utvägar, som av statsmakterna under senare år anvisats för att vinna befrielse från dessa grundskatter, och att detta beklagliga förhållande huvudsakligen avser de svagaste i ekonomiskt hänseende, framhållit önskvärheten av att eventuella åtgärder till frågans lösning borde taga särskilt ögonsikte härpå.

Beträffande motiven i övrigt samt frågans tidigare behandling i riksdagen får utskottet hänvisa till motionen.

Kammar-
kollegiet.

Över motionen har yttrande genom andra kammarens femte tillfälliga utskott, till vilket motionen hänvisades, inhämtats från kammarkollegiet. Yttrandet, som avgivits den 14 mars 1931 efter vederbörandes hörande, återfinnes i huvudsakliga delar såsom bilaga härvid. Från den av kollegiet verkställda utredningen i ämnet må här i sammandrag lämnas några uppgifter till belysande av frågans omfattning och ekonomiska räckvidd.

Landskylden består av kyrkolandskyld och prästlandskyld. Kyrkolandskylden är i allmänhet bestämd i penningar, men utgår ibland i vissa persedlar, som emellertid genomgående blivit åsatta s. k. kronovärddi, d. v. s. ett en gång för alla bestämt, synnerligen lågt belopp.

Enligt inom kollegiet upprättade förteckningar uppgår för närvarande summan av den i Göteborgs och Bohus län utgående årliga kyrkolandskylden till ett belopp av kronor 170:84, fördelat på 49 kyrkor, av vilka tvenne uppbära det lägsta beloppet, 2 öre vardera, och en kyrka det högsta, kronor 33:60.

Hela lösenbeloppet för all länets kyrkolandskyld uppgår till kronor 3,416:80. Lägsta lösenbeloppet skulle tillkomma förenämnda båda kyrkor med 40 öre vardera och det högsta utgöra 672 kronor.

Prästlandskylden åter är endast undantagsvis bestämd i penningar och utgår så gott som uteslutande i persedlar, vanligen smör och malt. För de i prästlandskylden ingående persedlarna har ytterligt sällan angivits det värde, varefter de böra lösas, även om detta mången gång ostridigt sker efter kronovärddi.

Enligt inom kollegiet verkställd utredning uppgår för närvarande summan av den i länet utgående årliga prästlandskylden till kronor 4,528:33. Lägsta belopp utgör 50 öre och högsta kronor 997:36.

Hela lösenbeloppet för all i länet för närvarande utgående prästlandskyld skulle således belöpa sig till kronor 90,566:70.

Sedan nya lönerregleringar i enlighet med 1910 års lag kommit till stånd för prästerskapet i länet (med visst undantag), utgör prästlandskylden med nämnt undantag numera lokal avlöningstillgång och uppbäres av vederbörande pastorat.

Antalet *landgillespliktiga* fastigheter (jordeboksfastigheter) uppgick vid tillkomsten av 1908 års författningar i ämnet till ej mindre än 1,835, varav 33 i Blekinge, 306 i Halland och 1,496 i Skåne. I vad mån avlösning av landgille från dessa fastigheter skett, kan ej utan en mera ingående undersökning utrönas. Ett betydande antal landgillespliktiga fastigheter torde dock allt fortfarande återstå. Även landgillet utgår till kyrkor och utgick till prästerskap. I allmänhet utgår landgillet med betydligt större belopp än landskylden.

Liksom förhållandet är med prästlandskylden utgör numera, sedan nya lönerregleringar för prästerskapet i enlighet med 1910 års lag kommit till stånd, landgillet, i den mån det förut tillfallit präst, lokal avlöningstillgång och uppbäres av pastoratet.

Kollegiet har vidare anfört, att kollegiet tidigare givit uttryck åt den meningen, att då landskyld och landgille icke utgjorde någon på kyrkor och prästerskap överlåten rätt, varken rättvisa eller billighet syntes kräva, att landskyld och landgille skulle indragas till statsverket mot ersättning av statsmedel, ej heller att staten eljest för deras avskaffande skulle ikläda sig ekonomiska uppoffringar. Däremot ansåge kollegiet påståendet, att dessa grundskatter utgjorde en orättvisa i förhållande till andra, obefogat, ity att de fastigheter, som tyngdes av landskyld och landgille, betingade givetvis i allmänna handeln ett pris, som beräknades eller åtminstone borde beräknas just med hänsyn till förefintligheten av dessa pålagor. Emellertid kunde man ej neka, att staten bör äga ett visst intresse att få dessa uråldriga jordräntor avlyftade. För deras utgörande, i den mån de utgå i persedlar, kräves markegångssättning. Och det måste anses vara ett statligt intresse att åtgärder vidtagas, som leda till att markegångssättningen, vilken årligen drager icke oväsentliga såväl direkta som indirekta kostnader, inom en icke alltför avlägsen framtid avvecklas. Även av annan anledning — såsom ett önskemål att åstadkomma en viss uniformitet i de pålagor, som åvila jorden, samt enkelhet och reda i den ekonomiska samfärdseln — synes staten möjligen böra göra viss uppoffring för att få dessa urgamla pålagor avlyftade. Huru långt denna statens ytterligare medverkan till avlösning av landskyld och landgille bör sträcka sig, kan givetvis icke nu avgöras, utan frågan tarvar noggranna undersökningar och överbäganden.

Såsom motionärerna jämväl framhållit läser frågan om avlösning av landskyld och landgille icke kunna ses isolerad från frågan om avlösning av andra utskylder och onera av liknande art. Inom kollegiet har utarbetats en preliminär översikt över dylika ålderdomliga utskylder och pålagor, vilken översikt visar, att ett stort antal dylika alltjämt existera, och är ämnet föremål för kollegiets ytterligare uppmärksamhet. En fullständig utredning i ämnet synes kollegiet vara erforderlig.

Andra kammarens femte tillfälliga utskott anförde härefter i sitt utlåtande nr 5 följande.

Utskottet ansluter sig till vad motionärerna och kammarkollegiet anfört om angelägenheten av att de i motionen närmast avsedda samt övriga, med dem jämförliga äldre pålagor upphöra att utgå. Utskottet hyser också den uppfattningen, att frågan bör göras till föremål för en allsidig utredning, därvid såväl jordägarnas som skattetagarnas intressen böra beaktas och de vägar — avlösning, avskrivning, eventuellt andra sätt — undersökas, som i varje särskilt fall kunna befinnas rättvisa och lämpliga. En dylik utredning skulle sannolikt ej behöva förorsaka mera avsevärda kostnader eller tillsättandet av särskilda kommitterade eller sakkunniga.

Under åberopande av det ovan anförda får utskottet därför hemställa, att andra kammaren för sin del ville besluta, att riksdagen i skrivelse till Kungl.

*Andra
kammarens
utskott.*

4 *Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande Nr 12.*

Maj:t måtte göra framställning om verkställande av utredning i det syfte, motionärerna angivit, samt om framläggande för riksdagen av det förslag, vartill denna utredning kan giva anledning.

*Andra
kammarens
beslut.*

Andra kammaren biföll, vad dess femte tillfälliga utskott sålunda hemställt, och första kammaren, som delgivits andra kammarens beslut, har hänvisat ärendet till sitt andra tillfälliga utskott.

Utskottet.

I anledning härav får utskottet, som instämmer i det utlåtande, som avgivits av andra kammarens femte tillfälliga utskott, hemställa,

att första kammaren måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 18 maj 1931.

Å utskottets vägnar:

A. J. GRANSTRÖM.

Närvarande vid beslutets fattande: herrar *Granström, Larsén, Valfrid Eriksson, Bengtsson, Johan August Larsson, Hjalmarsson, Gottfrid Karlsson.*

Bilaga.

Kungl. Maj:ts och Rikets
kammarkollegium.

Till Riksdagens andra kammares femte tillfälliga utskott.

Genom Kungl. Maj:ts remiss den 13 februari 1931 har kammarkollegiet anbefallts avgiva utlåtande över en vid innevarande års riksdag i andra kammaren av herr Karlsson i Munkedal m. fl. väckt motion, nr 241, angående mera effektiva bestämmelser om avskrivning eller avlösning av landskyld och landgille med flera skattepålagor.

Den föreliggande motionen synes i främsta rummet syfta på avskrivning eller avlösning av landskyld och landgille.

Vad då först angår *landskylden*, får kollegiet till en början upplysa om *Landskyld*. följande.

Enligt 1881 års jordebok utgjordes
kyrkolandskyld från 469 hemman och lägenheter och
prästlandskyld från 246 hemman och lägenheter.

Under årens lopp har avlösts:

kyrkolandskyld från 270 hemman och lägenheter och
prästlandskyld från 63 hemman och lägenheter.

Härtill kommer, att, jämlikt kungl. förordningen den 14 oktober 1898 (nr 91 sid. 6) angående upphörande av den i Göteborgs och Bohus län utgående landskyld, i de fall där prästerskapet enligt jordeboken äger uppbära landskyld av de detsamma till boställen anslagna egendommar med därunder brukade jordar, denna landskyld skall utan vidare ur jordeboken uteslutas, samt att beträffande prästerskapets landskyld av de detsamma på lön anslagna mensalhemman och av prästänkesäten inom länet länsstyrelsen och domkapitlet skola tillse, att vid blivande ny utarrendering, där så ej redan skett, berörda landskyld upphör att utgå.

Nyssnämnda kyrkoherde- och komministerboställen jämte mensalhemman och prästänkesäten, varifrån prästlandskyld utgjordes, uppgingo enligt 1881 års jordebok till ett antal av 35. Beträffande en del av nämnda hemman har prästlandskylden redan, jämlikt förenämnda kungl. förordning, avskrivits, och vad de återstående beträffar, kommer desamma åvilande landskyld att vid ny utarrendering upphöra att utgå och kan följaktligen icke bliva föremål för avlösning. Frånräknas nyssnämnda 35 ecklesiastika fastigheter ävensom de, från vilka landskylden redan avlösts, utgår alltså fortfarande

kyrkolandskyld från 199 hemman och lägenheter och
prästlandskyld från 148 hemman och lägenheter = 347.

Ovannämnda fastigheter äro jordeboksenheter. Många, kanske flertalet, av dem lära sedermera hava uppdelats i smärre enheter, men undandraget det sig givetvis kollegiets kändedom i vilken utsträckning detta skett.

Landskylden utgår icke endast av hemman och lägenheter inom den socken eller pastorat, vars kyrka och prästerskap äro berättigade att uppbära landskyld, utan även av egendommar, belägna inom andra socknar och till och med inom andra fögderier.

Kyrkolands-
skyld.

Kyrkolandskylden är i allmänhet bestämd i penningar, men utgår i vissa fall, särskilt inom Sunnervikens och Norrvikens fögderier, i persedlarna malt, hudar och skinn, därvid persedlarna emellertid genomgående blivit åsatta s. k. kronovärldi, d. v. s. ett en gång för alla bestämt, synnerligen lågt belopp.

Detta torde vara en av anledningarna till, att kyrkolandskylden i allmänhet utgår med endast obetydliga belopp. Sålunda visar det sig, att av de 199 kyrkolandskyldspliktiga fastigheterna

- 54 utgöra från 1 öre till 10 öre,
- 21 utgöra från 10 öre till 25 öre,
- 22 utgöra från 25 öre till 50 öre,
- 42 utgöra från 50 öre till 1 krona,
- 31 utgöra från 1 krona till 1: 50 kronor,
- 3 utgöra från 1: 50 kronor till 2 kronor,
- 18 utgöra från 2 kronor till 3 kronor,
- 8 utgöra mellan 4: 50 kronor och 6 kronor i årlig kyrkolandskyld.

Ser man å andra sidan till de lösenbelopp, som skulle komma ifråga vid en blivande avlösning, så belöpa sig dessa, beräknade enligt kungl. förordningen den 20 november 1908 (nr 138 sid. 6) om ändring i nådiga förordningen den 14 oktober 1898 angående upphörande av den i Göteborgs och Bohus län utgående landskyld, till ett penningbelopp, som i årlig ränta efter fem procent avkastar en summa lika med landskylden, för nu angivna grupper på följande sätt:

- för 54 fastigheter mellan 20 öre och 2 kronor,
- för 21 fastigheter mellan 2 kronor och 5 kronor,
- för 22 fastigheter mellan 5 kronor och 10 kronor,
- för 42 fastigheter mellan 10 kronor och 20 kronor,
- för 31 fastigheter mellan 20 kronor och 30 kronor,
- för 3 fastigheter mellan 30 kronor och 40 kronor,
- för 18 fastigheter mellan 40 kronor och 60 kronor,
- för 8 fastigheter mellan 90 kronor och 120 kronor.

Enligt inom kollegiet upprättade förteckningar uppgår för närvarande summan av den i Göteborgs och Bohus län utgående årliga kyrkolandskylden till ett belopp av 170: 84 kronor fördelat på 49 kyrkor, av vilka Ödsmåls och Tossene kyrkor uppbära det lägsta beloppet, 2 öre vardera, och Tanums kyrka det högsta, 33: 60 kronor.

Hela lösenbeloppet för all länets kyrkolandskyld uppgår till 3,416: 80 kronor. Lägsta lösenbeloppet skulle tillkomma förenämnda Ödsmåls och Tossene kyrkor med 40 öre vardera och det högsta Tanums kyrka med 672 kronor.

Prästland-
skyld.

Beträffande prästlandskylden åter är densamma endast undantagsvis bestämd i penningar utan utgår så gott som uteslutande i persedlar, vanligen smör och malt, varjämte för de i prästlandskylden ingående persedlarna ytterligt sällan angivits det värde, varefter de lösas, även om detta mången gång ostridigt sker efter kronovärde. Jämlikt bestämmelsen i ovan åberopade förordning den 20 november 1908 om ändring i nådiga förordningen den 14 oktober 1898 angående upphörande av den i Göteborgs och Bohus län utgående landskyld har här nedan till grund för löseskillingens beräkning lagts mediet av de tio senast förflutna årens markegångspris, enligt litt. A i länets markegångstaxa, för de persedlar, som finnas upptagna i markegångstaxan, nämligen smör, malt, korn, råg och gäss, medan övriga i prästlandskylden ingående persedlar —

skinn, lamm, en bock, ål, makrill och salt — omsatts efter det i 1825 års jordebok angivna kronovärdet. Då enligt förenämnda kungl. förordning markegångspriset bör läggas till grund för löseskillingens beräkning, kommer denna beträffande prästlandskylden att ställa sig betydligt högre än löseskillingen för kyrkolandskylden även i de fall, där den utgår i lika kvantum av samma persedel, t. ex. malt eller smör. Härtill kommer även att värdet av i prästlandskylden ingående persedlar ävensom löseskillingen för densamma för olika egendomar ställa sig högst olika, beroende på om till grund för beräkningen skall läggas markegångspriset eller, där persedeln icke finnes i markegångstaxan angiven, det densamma åsatta kronovärdet. Denna prisskillnad blir stundom högst avsevärd, och framträder desto starkare, där det rör sig om jämförelsevis likvärdiga persedlar. Så t. ex. är mediet av de tio sistförflutna årens markegångspris på en gås 10:56 kronor, vilket belopp följaktligen skall läggas till grund för beräkningen av löseskillingen för sagda persedel, medan däremot ett lamm, som icke finnes upptaget i länets markegångstaxa men är åsatt ett kronovärde av 37,5 öre, kan lösas med 20 gånger detta belopp.

Om man även vid beräkningen av värdet av den varje hemman eller lägenhet åvilande årliga prästlandskylden utgår från nämnda två beräkningsgrunder — i varje fall torde maltet och smöret numera i regel lösas efter markegångspris; se kammarkollegiets tryckta underdåniga utlåtande den 21 december 1894 i fråga om upphörande av den inom Göteborgs och Bohus län utgående landskylden, sid. 6 ff. — så finner man, att av de 148 prästlandskyldspflichtiga fastigheterna.

6	utgöra mellan 6 öre och 50 öre (landskylden dels bestämd i penningar och dels i persedlar, som icke äro upptagna i länets markegångstaxa),
6	„ „ 50 öre och 1 krona (d:o d:o),
6	„ „ 1 krona och 5 kronor (landskylden bestämd delvis i persedlar, som icke äro upptagna i länets markegångstaxa),
10	„ „ 5 kronor och 10 kronor (landskylden bestämd i malt),
6	„ „ 10 kronor och 15 kronor (landskylden bestämd i smör och malt),
38	„ 17:86 kronor (landskylden bestämd i malt),
14	„ mellan 20 kronor och 30 kronor (landskylden bestämd i smör och malt),
34	„ 35:69 kronor (landskylden bestämd i malt),
1	„ 36 kronor (landskylden bestämd i malt och skinn),
1	„ 42:21 kronor (landskylden bestämd i smör),
1	„ 42:96 kronor (landskylden bestämd i smör och lamm),
1	„ 47:63 kronor (landskylden bestämd i malt),
6	„ 53:58 kronor (landskylden bestämd i malt),
1	„ 56:28 kronor (landskylden bestämd i smör),
1	„ 59:54 kronor (landskylden bestämd i malt),
1	„ 62:51 kronor (landskylden bestämd i malt),
1	„ 63:33 kronor (landskylden bestämd i smör och gäss),
7	„ 71:44 kronor (landskylden bestämd i malt),
1	„ 98:23 kronor (d:o d:o),
3	„ 107:16 kronor (d:o d:o),
2	„ 142:88 kronor (d:o d:o),
1	„ 160:74 kronor (d:o d:o).

Löseskillingarna för prästlandskylden från ovan angivna grupper av fastigheter, beräknade enligt förenämnda kungl. förordning den 20 november 1908 till ett penningbelopp, som i årlig ränta efter fem procent avkastar en summa lika med landskylden, bliva alltså följande:

för 6 fastigheter mellan	1:20 kronor och 10 kronor,
” 6 ” ”	10 kronor och 20 kronor,
” 6 ” ”	20 kronor och 100 kronor,
” 10 ” ”	100 kronor och 200 kronor,
” 6 ” ”	200 kronor och 300 kronor,
” 38 ” ”	357:20 kronor,
” 14 ” ”	400 kronor och 600 kronor,
” 34 ” ”	713:80 kronor,
” 1 fastighet	720:05 kronor,
” 1 ”	844:20 kronor,
” 1 ”	859:20 kronor,
” 1 ”	952:60 kronor,
” 6 fastigheter	1,071:60 kronor,
” 1 fastighet	1,125:60 kronor,
” 1 ”	1,190:80 kronor,
” 1 ”	1,250:20 kronor,
” 1 ”	1,266:60 kronor,
” 7 fastigheter	1,428:80 kronor,
” 1 fastighet	1,964:60 kronor,
” 3 fastigheter	2,143:20 kronor,
” 2 ”	2,857:60 kronor,
” 1 fastighet	3,214:80 kronor.

Enligt inom kollegiet efter ovan angivna beräkningsgrund uppställda förteckningar uppgår för närvarande summan av den i länet utgående årliga prästlandskylden till 4,528 kronor 33 öre, varav minimum 50 öre (Tjörns pastorat) och maximum 997 kronor 36 öre (Skee pastorat).

Hela lösenbeloppet för all i länet för närvarande utgående prästlandskyld skulle således belöpa sig till 90,566 kronor 70 öre.

Sedan nya löne regleringar i enlighet med 1910 års lag kommit till stånd för prästerskapet i länet (Tanums pastorat dock undantaget) utgör prästlandskylden med nämnt undantag numera lokal avlöningstillgång och uppbäres av vederbörande pastorat.

Landgille.

Beträffande åter *landgillespliktiga* fastigheter (jordeboksfastigheter) så uppgick dessas antal vid tillkomsten av 1908 års författningar i ämnet till ej mindre än 1,835, varav 33 i Blekinge, 306 i Halland och 1,496 i Skåne. I vad mån avlösning av landgille från dessa fastigheter skett, kan ej utan en mera ingående undersökning utrönas. Ett betydande antal landgillespliktiga fastigheter torde dock allt fortfarande återstå. Även landgillet utgår till kyrkor och utgick till prästerskap. Beloppen äro högst varierande, och beträffande deras storlek får kollegiet hänvisa till den i proposition nr 200 år 1908 intagna länsvis uppställda redogörelsen. I allmänhet utgår landgillet med betydligt större belopp än landskylden. Emellertid är att märka — något som arkivet ock framhållit (sid. 8 i mem.) — att i vissa fall överensstämmelse icke råder mellan jordebokens och kyrkoräkenskapernas uppgifter om landgilles storlek. Vid avlösning erfordras i varje särskilt fall en noggrann undersökning ej blott rörande storleken av landgillet utan även ifråga om dess karaktär, d. v. s. huruvida fråga är om

landgille från en till läget känd eller från en okänd jord. I sistnämnda fall tillgår avlösningen så, att den landgillespliktige först får förvärva äganderätten till den med landgille besvärade, men till läget ej närmare kända jorden. Liksom förhållandet är med prästlandskylden utgör numera, sedan nya lönerogeringar för prästerskapet i enlighet med 1910 års lag kommit till stånd, landgillet, i den mån det förut tillfallit präst, lokal avlöningstillgång och uppbäres av pastoratet.

Motionärernas mening synes vara, att "smärre" belopp av landskyld och landgille utan vidare borde avskrivnas och att beträffande de mera betydande beloppen prövas, huruvida icke avlösning kunde ske efter samma eller liknande grunder, som gälla för inlösen av frälseräntor.

Kammar-
kollegiet.

Motionärerna uppgiva, att den landskyld och det landgille, som tidigare uppburits av prästerna, numera äro en inkomst för kyrkofonden. Omedelbart ingå emellertid icke sådan landskyld och landgille till nämnda fond utan utgöra, såsom ovan omnämnts, s. k. lokal avlöningstillgång. För vissa — antagligen mera undantagsvis förekommande — fall kan emellertid landskylds- och landgillesbeloppet eller del därav komma att *medelbart* — på grund av stadgandet i 3 § 5 mom. i lagen om kyrkofond — tillföras sagda fond. Till följd av prästlönerogeringens härutinnan gällande bestämmelser torde likväl förhållandet, sakligt sett, gestalta sig så, att kyrkofonden — icke pastoratet — i regel bleve den intressent, å vilken, därest landskylden och landgillet bortföle, förlusten komme att stanna. Ett efterskänkande utan vidare av sålunda disponerad landskyld och landgille skulle, synes det, — i allt fall så länge den nuvarande prästerliga lönelagstiftningen i sina huvudgrunder består — förutsätta medgivande av vederbörande pastorat. Emellertid synes kollegiet troligt att ytterligare en del av de obetydligaste landskyldsbeloppen skulle kunna bli föremål för avlösning enligt nu gällande grunder, därest de landskyldspliktiga fastigheternas ägare anmodades inbetala den kapitaliserade landskylden. Kollegiet torde komma att taga frågan härom under övervägande. Ett liknande förfarande beträffande de "smärre" landgillesbeloppen synes kollegiet kanske tänkbart men dock betydligt svårare att genomföra, då, såsom redan nämnts, vissa förberedande undersökningar till utredande om landgillet art och belopp först måste företagas. Såsom i arkivets memorial (sid. 13) påpekats, har kollegiet tidigare övervägt frågan om vidtagande av dylika åtgärder men funnit saken åtminstone för det dåvarande icke kunna genomföras.

De landskylds- och landgillesbelopp, som icke vore att anse som "smärre", borde enligt motionärernas mening avlösas efter de grunder, som gälla för frälseräntor.

Syftet med motionen synes alltså vara, att landskyld och landgille såsom varande kvarlevor av ett föräldrat hushållningssystem borde bringas att upphöra och att statens medverkan härtill borde lämnas i vidsträcktare mån än redan skett. Tidigare har kollegiet givit uttryck åt den meningen, att då landskyld och landgille icke utgjorde någon av kronan på kyrkor och prästerskap överlättn rätt, varken rättvisa eller billighet syntes kräva, att landskyld och landgille skulle indragas till statsverket mot ersättning av statsmedel, ej heller att staten eljest för deras avskaffande skulle ikläda sig ekonomiska uppoffringar. Denna uppfattning läser fortfarande kunna försvaras. Den i samband med kravet på dessa pålagors upphörande ofta hörda klagan, att de för vederbörande fastighetsägare utgöra en orättvisa i förhållande till andra, måste anses obefogad. De fastigheter, som tyngas av landskyld och landgille, be-

tinga givetvis i allmänna handeln ett pris, som beräknats eller åtminstone bort beräknas lägre än eljest just med hänsyn till förefintligheten av dessa pålagor. Att fall förekommit, då personer inköpt med landskyld eller landgille besvärade fastigheter utan att vid köpet äga kännedom därom, är visserligen möjligt, men torde böra tillskrivas bristande uppmärksamhet från köparens sida. Ett bidrag av staten till dessa utskylders avlyftande från den jord, de besvära, skulle alltså vara liktydigt med en gåva till jordägaren. Emellertid kan man ej neka, att staten bör äga ett visst intresse att få dessa uråldriga jordrätter avlyftade. För deras utgörande, i den mån de utgå i persedlar, kräves markegångssättning. Visserligen erfordras markegångssättning för andra och mera vittomfattande rättsförhållanden än de nu förevarande, varför man ej torde kunna i penningar mäta den besparing, som skulle uppstå, därest en eller annan i landskyld eller landgille ingående persedel ej vidare skulle behöva behandlas vid markegångssättningen. Men det måste anses vara ett statligt intresse att åtgärder vidtagas som leda till att markegångssättningen, vilken årligen drager icke oväsentliga såväl direkta som indirekta kostnader, inom en icke alltför avlägsen framtid avvecklas.

Åt denna uppfattning har kollegiet ock givit uttryck i sitt den 31 december 1930 dagtecknade utlåtande till Kungl. Maj:t i ärende rörande revision av markegångsförordningen.

Även av annan anledning — såsom ett önskemål att åstadkomma en viss uniformitet i de pålagor, som åvila jorden, samt enkelhet och reda i den ekonomiska samfärdseln — synes staten möjligen böra göra viss uppoffring för att få dessa urgamla pålagor avlyftade. Huru långt denna statens ytterligare medverkan till avlösning av landskyld och landgille bör sträcka sig, kan givetvis icke nu avgöras, utan frågan tarvar noggranna undersökningar och överväganden.

Såsom motionärerna jämväl framhållit läser frågan om avlösning av landskyld och landgille icke kunna ses isolerad från frågan om avlösning av andra utskylders och onera av liknande art. Inom kollegiet har utarbetats en preliminär översikt över dylika ålderdomliga utskylders och pålagor, vilken översikt visar, att ett stort antal dylika alltjämt existera, och är ämnet föremål för kollegiets ytterligare uppmärksamhet. En fullständig utredning i ämnet synes kollegiet vara erforderlig.

Stockholm den 14 mars 1931.

LENNART BERGLÖF.

Ernst P. Pehrzander.

Register

Över Första kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden vid 1931 års lagtima riksdag.

(Siffrorna I—II i högerkanten beteckna första—andra tillfälliga utskottet och den följande siffran utlåtandets nummer.)

A.

<i>Arbetsförhållandena</i> , utredning och förslag rörande dessa inom det husliga arbetet	II: 9.
<i>Arbetsförmedling</i> , angående en förbättrad sådan	I: 12.

B.

<i>Banarbetare</i> , pensionerade vid statens järnvägar, om vissa förmåner för	II: 3.
<i>Borgerlig vigselförrättning</i> , om införande i förordningen ang. expeditionslösen av bestämmelse, att protokoll över sådan förrättning icke behöver lösas av kontrahenterna	I: 1.

F.

<i>Fodermedel och konstgödsel</i> , utredning och förslag angående kontroll å handeln med	II: 7.
<i>Folkskolornas undervisningsplan</i> , angående beredande på densamma av en stärkt ställning för ämnena modersmålet och räkning	I: 11.
<i>Främmande språk</i> , utredning rörande nationens uppoffringar för studiet av dessa	I: 4.
<i>Fyrisån</i> , utredning angående de ekonomiska förutsättningarna för en reglering av denna å med dess tillflöden m. m.	II: 5, 13.

H.

<i>Husliga arbetet</i> , utredning och förslag rörande arbetsförhållandena inom detta	II: 9.
<i>Högertrafik</i> , utredning angående övergång till	II: 1.

J.

<i>Jordfrågor</i> , sociala, om skogs- och flottningsarbetarnas representerande i kommittén för	II: 2.
---	--------

K.

<i>Kronoskatteuppbörden</i> , angående dess fördelning på två terminer	II: 6.
<i>Kyrkor</i> , angående utredning och förslag rörande sådana upplåtande för frikyrkliga samfunds gudstjänster och andaktsövningar	I: 9.

L.

- Landskylder och landgille* m. fl. skattepålagor, angående mera effektiva bestämmelser om avskrivning eller avlösning av sådana II: 12.
- Lärare*, angående införande i stadgan för rikets allmänna läroverk och i folkskolestadgan av bestämmelser om skyldighet för sådana att i vissa fall underkasta sig läkareundersökning m. m. I: 8.

M.

- Modersmålet och räkning*, angående beredande åt dessa ämnen av en stärkt ställning i folkskolornas undervisningsplan .. I: 11.

N.

- Nationaliseringen i Ryssland*, angående förluster m. m., som genom densamma tillfogats svenska medborgare II: 8.
- Nedrustningskonferens år 1932*, om vissa åtgärder i anledning av nationernas förbunds allmänna I: 5.

R.

- Religionsundervisningen*, utredning rörande omläggningen av denna i våra skolor I: 10.

S.

- Sjöfolk*, angående beredande av billigare biljettpriser för sådant vid resa på järnväg från och till hemorten II: 10.
- Sparkstötting*, angående upphävande av i vägtrafikstadgan föreskriven skyldighet att å sådan föra signalapparat II: 4.
- Statslotteri*, angående inrättande av II: 11.

T.

- Tobaksrökning* i riksdagens lokaler, om förbud i vissa fall mot sådan I: 6.
- Trance-seanser*, angående sådanas undantagande från bestämmelserna i förordningen angående offentliga föreställningar i hypnotism eller därmed likartade experiment I: 7.

V.

- Världsspråk*, om åstadkommande av ett sådant I: 2.
- Världsspråket esperanto*, om undersökning av detta språks företräde såsom officiellt världsspråk I: 3.